

La Galàxia Internet. Reflexions sobre Internet, empresa i societat

CASTELLS, M. Traducció al català de Ferran Alaminos. Barcelona: La Rosa dels Vents, 2002.

ISBN 84-01-38606-3

per Mònica Terribas, Vicedegana dels Estudis de Periodisme de la Universitat Pompeu i Fabra i Professora del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual (UPF)

Reflexions i descripcions del futur comunicatiu

"La cultura d'Internet és una cultura bastida sobre la creença tecnocràtica en el progrés de l'ésser humà per mitjà de la tecnologia, practicada per comunitats de hackers que prosperen en un entorn de creativitat tecnològica lliure i oberta, recolzada en xarxes virtuals que tenen com a objecte la reinvençió de la societat, i materialitzada per emprenedors capitalistes abocats als beneficis dins de l'àmbit de la nova economia." (p. 73)

Aquest paràgraf, que tanca el segon capítol del llibre *La Galàxia Internet*, de Manuel Castells, conté la síntesi de l'esperit ideològic que impregna el llibre i que és continuador de la seva trilogia, nova dimensió en l'aproximació acadèmica a la transformació tecnològica d'aquesta societat que ja viu en xarxa. *La Galàxia Internet* no ofereix sorpreses, sinó un alt nivell d'anàlisi i de reflexió que sintetitza en tres-centes pàgines la gènesi, el sentit, el desenvolupament i les conseqüències d'una nova cultura que ocupa tots els nostres àmbits de relació personal, professional i de creixement socioeconòmic, i que transformen radicalment el nostre present i, sobretot, el nostre futur comunicatiu.

Tenim a les mans un manual, exemple d'hipervincle de coneixement de tot el que suposa Internet en el nostre món. No podem escapar a la galàxia Internet perquè no constitueix únicament una cultura pròpia d'aquells que creuen en el progrés humà a través de la tecnologia, sinó perquè aquells hackers són els qui ens han conduït a possibilitar el món econòmic i de progrés social que tenim avui i que és inevitable. Castells analitza, lluny de tòpics crítics sobre el món d'Internet, la poliedricitat d'aquest entorn creatiu que ha fet sorgir, en tots els racons del planeta, bits de noves formes i mètodes d'accés al coneixement tant en situacions de bonança econòmica com en situacions de precarietat, basats en un sol principi, el de

la llibertat creativa i oberta. L'autor ha esperat a tenir emmagatzemada una enorme quantitat d'informació i d'experiència de gestió en xarxa per construir la reflexió que aporta aquest llibre, un manual crític sobre una matèria que havia generat ja molta literatura precipitada i incompleta.

La seva aportació més rellevant, en aquest treball, no prové tant del caràcter historicista d'alguns episodis del llibre que, d'altra banda, contenen una informació d'interès objectiu per als estudiosos dels processos industrials i de les polítiques de recerca i de comunicació, sinó de la seva capacitat d'identificar en la cultura hacker els trets d'una revolució del comportament humà que transforma la nostra societat i de la qual encara no podem ser del tot conscients. Aquest és el valor de *La Galàxia Internet*. Un dels valors del llibre és el temps d'espera que Castells ha dedicat a observar el funcionament d'aquesta espurna creadora i que ha fet que fins ara no considerés que havia arribat el moment de sistematitzar-la per aportar el coneixement necessari que ha de permetre al cervell domesticar aquests inputs.

En aquest paràgraf que hem triat per vehicular la crítica, Castells parla, però, de la necessitat de reinvençió de la societat a partir d'aquesta cultura que ha atret els capitalistes cap a la nova economia. La reinvençió de la societat basada en una nova manera de fer, de construir, de produir, que no parteix dels interessos propis de la cultura hacker sinó dels interessos del món capitalista per treure el màxim profit de la tecnologia que aquests inventen i permeten.

La crítica de la crítica continguda en el capítol 4 significa la destrucció dels tòpics sobre l'entorn d'Internet com a mitjà de comunicació pervers, fals, enganyós, arriscat. L'anàlisi va més enllà de la superfície que ens condueix a veure en la xarxa els perills de l'aïllament social i la descontextualització del coneixement. En aquest punt, Castells dedica una interessant revisió crítica als estudis fets sobre l'entorn cultural i d'ús del mitjà.

De fet, Castells ens convenç, d'una manera sistemàtica i precisa, d'una cosa que ja ens temíem: que ja no té sentit parlar d'hàbitats, quan la comunicació Internet ha modificat els conceptes d'espai i de temps, però, sobretot, els conceptes d'identitat, de veritat, de realitat. Aquests són els canvis essencials que l'han dut a traduir en aquestes pàgines els detalls d'una nova societat que, com diu ell, viu

en xarxa realitats canviants i transformacions del concepte de l'ésser humà com a gestor de la seva pròpia vida i de la seva pròpia productivitat. La qüestió de fons és si del pols que mantenen els sistemes de comunicació tradicionals i la societat que ja viu en xarxa en resultarà una hibridació amb els riscos més positius i potencialment més productius - desaparició d'institucions, llibertat del ciutadà, una anarquia ordenada i productiva? - o amb la seva dimensió més negativa, és a dir, l'increment dels desequilibris socials, econòmics i culturals.

La Galàxia Internet mereix l'atenció imprescindible de qualsevol ciutadà que vulgui saber com és ja el nostre món i com s'alteraran les relacions humanes quan Internet sigui una eina usada per tothom i arreu -finalment, la revolució en l'ordre internacional?-, però, per damunt de tot, aquesta obra de Castells ofereix una nova dimensió d'anàlisi d'entorn a tots els professionals que fan de comunicar-se l'eix de la seva activitat.